

Til medlemmerne af Folketingets Socialudvalg

Odense den 17. februar 2006

Selvmordsforsøg blandt børn og unge under 18 år er desværre et voksende problem i Danmark.

Det gælder særligt de unge piger mellem 15-19 år, men der er også en svag stigning i antallet af selvmordsforsøg blandt de unge mænd i samme aldersgruppe. Tendensen synes at følge med over i næste aldersgruppe, nemlig hos de 20 – 29-årige. Hver uge bliver i gennemsnit 20 unge mellem 15 og 19 år indlagt i forbindelse med et selvmordsforsøg, og hvert år er der i gennemsnit 1040 indlæggelser.

Dertil kommer et ukendt antal ikke-registrerede selvmordsforsøg, det vil sige forsøg, hvor der ikke har været kontakt til hverken læge eller sygehus.

Børn og unges selvmordsadfærd er meget vanskelig at rumme og at forholde sig til - både for forældre og for professionelle. Hos forældre afstedkommer selvmordsforsøget et behov for hurtig hjælp til den unge og familien. Hos de professionelle afstedkommer det en stor vilje til at hjælpe - men også en usikkerhed og forskrækkelse, som ofte resulterer i en hurtig viderehenvielse af de unge. Unge selvmordsadfærd fylder altså typisk meget, både rent psykologisk og tidsmæssigt, og det fører som regel til en situation, hvor mange dele af hjælpesystemet bliver involveret. Risikoen for at den unge bliver "kastebold" i systemet, er derfor ofte overhængende.

Ny vejledning

Center for Selvmordsforskning i Odense har med støtte fra Socialministeriet udarbejdet "Kommunepakken - Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge" til personalet i den sociale sektor. Vejledningen retter sig mod tre niveauer:

- kommunalpolitikere
- ledere i den sociale sektor
- praktikere i det sociale system

Kommunepakken sendes til ledelse og sagsbehandlere i alle landets kommuner, for at kommunerne kan sætte fokus på det selvmordsforebyggende arbejde overfor børn og unge. Med vejledningen kommer der anvisninger på, hvordan kommunerne med lokale initiativer kan sikre en god og hurtig indsats overfor selvmordstruede børn og unge, og hvordan der kan udarbejdes lokale samarbejdsaftaler på tværs af relevante sektorer.

Vejledningen er også et bidrag til kommunernes kommende arbejde med at formulere en sammenhængende børnepolitik. Det selvmordsforebyggende arbejde kan således tænkes sammen med den øvrige børne- og ungepolitik.

Center for Selvmordsforskning

Udgangspunktet for vejledningen er, at forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge både er en kommunal opgave og en opgave for sundhedssektoren. Kommunens opgave består i at sikre en faglig kvalificeret og hurtig opfølgning.

Sammen med den unge, forældrene og de sagkyndige skal kommunen opstille planer for løsninger og koordinere de forskellige tiltag, hvad enten disse omfatter lokale socialpædagogiske dag- eller døgntilbud, amtskommunale behandlingstilbud og/eller psykiatrisk behandling.

På denne måde adskiller forebyggelse af selvmord og selvmordsforsøg sig i princippet ikke fra andre "børne- og ungesager", der handler om mistrivsel. Endvidere vil de beskrevne modeller kunne overføres på andre specielle områder, hvor der er relativt få personer med problemer – fx spiseforstyrrelse, incest.

Kommunepakken er vedlagt dette brev sammen med en KvikGuide med de vigtigste råd og anvisninger fra vejledningen samt en folder, der kort beskriver indholdet i Kommunepakken.

Man kan læse om Kommunepakken, bestille eller downloade den i printvenligt format på www.selvmordsforskning.dk eller www.kommunepakken.dk

Vi håber, at materialet vil være til inspiration for Socialudvalgets arbejde, og at udvalget kan være med til at sætte fokus på behovet for, at kommunerne indarbejder standarder for det selvmordsforebyggende arbejde, når de i 2006 skal udarbejde deres samlede børnepolitik, jf. Serviceloven § 4 stk. 2.

Venlig hilsen

Psykolog Kim Juul Larsen
Projektleder

Socialrådgiver Bjørn Clausen
Projektleder

Spørg til tidlig selvmordsforsøg

- Hvad skete der?
- Havde den unge planlagt det, eller skete det i affekt?
- Hvad var det, den unge ville væk fra eller ønskede skulle forandre sig?
- Hvordan ser den unge på det nu?
- Er den unge glad for at have overlevet?
- Hvad er årsagen til, at den unge er i live i dag?

KvikGuiden giver et hurtigt overblik over en række forhold, som er gode at huske på i mødet med børn og unge i selvmordsfare. Indholdet i guiden er et uddrag af "Kommunepakken - Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge. Vejledning til personale i den sociale sektor", udgivet af Socialministeriet og Center for Selvmordsforskning, januar 2006. Hele Kommunepakken samt KvikGuiden kan downloades på: www.selvmordsforskning.dk eller på www.kommunepakken.dk.

KvikGuide

Risikofaktorer for selvmordsadfærd hos unge

- tidligere selvmordsforsøg
- negative livshændelser og overbelastning
- psykiske lidelser
- misbrug
- omsorgsvigt/ydmygende krænkende overgreb
- mobning

Afklar følgende spørgsmål

- Hvorfor har den unge selvmordstanker eller har forsøgt selvmord?
- Hvor alvorlige er selvmordstanker, eller hvor alvorlig ment var selvmordshandlingen?
- Hvilke akutte problemer er der lige nu, og hvor længe har problemerne været?
- Er der nogen kendte psykiske lidelser, som kan forklare selvmordstanker eller selvmordsforsøget?
- Er den unge stadig i selvmordsfare?
- Er den unge motiveret for hjælp, og hvad kan der sættes i gang?

Spørg til selvmordsplaner

- Hvad har den unge tænkt sig at gøre?
- Hvordan har den unge tænkt sig at gennemføre selvmordet?
- Hvilke forberedelser har den unge gjort, og hvor tilgængelig er selvmordsmetoden, fx piller, knive, våben?
- Har den unge lagt planer for, hvornår det skal ske?
- Hvor lang tid har den unge haft disse planer?
- Har den unge prøvet eller været lige ved at gennemføre sin plan?

Guide for samtale og intervention

- Sørg for at samtalen foregår i rammer, hvor I kan tale sammen uden at blive forstyrret.
- Start med en omfattende kortlægning af problemerne.
- Fokuser på, at det er muligt at få hjælp til at komme ud af tilstanden/situationen, og at følelsen af fortvivlelse kan reduceres.
- Vis og hav respekt for den unges eller barnets subjektive opfattelse af fortvivlelse og smerte.
- Bidrag til den unges forståelse af, at der er brug for hjælp for at modvirke fortvivlelsen nu men også på sigt.
- Vis forståelse for den fortvivlelse, som den unge oplever, men modarbejd opfattelser af, at alt er håbløst, og at der ikke er nogen fremtid.
- Tydeliggør, at det er normalt at have ambivalente følelser, og undgå at tolke selvmordsadfærd som seriøs. Med udgangspunkt i ambivalens er det som regel altid muligt at lave alliance med den unge.
- Forklar den unge, at "kikkertsyn" er en almindelig følgevirkning af oplevet stress og belastning, og at det medfører, at det er vanskeligt at se alternative løsninger på problemerne.
- Kom ind på forholdet mellem problemøsning og det at flygte fra problemerne. Enhver selvmordshandling har et element af flugt i sig.
- De fleste unge varsler deres selvmordshensigter til omgivelserne. Gennemgå de signaler, de har givet, og giv mulighed for at tale om hensigtsmæssige kommunikationsformer.
- Vurder behovet for længerevarende psykoterapeutisk behandling og andre indsatser.

Huskeliste til samtalens afslutning:

- Opsummer de aftaler, der er indgået.
- Vær opmærksom på, at den unge kan finde sig i en situation, hvor der er nedsat koncentrationsevne, og derfor ikke kan rumme ret mange oplysninger.
- Inddrag evt. forældre i slutningen af samtalen i forbindelse med opsummering af aftalerne.
- Foreslå kun realistiske løsninger.
- Lov ikke mere, end du kan holde.

Indikatorer, der kan betyde selvmordsfare

- stress/belastninger
- kritiske symptomer – betydelige adfærdssændringer
- selvmordstanker
- aktuelle selvmordsplaner
- tidligere selvmordsadfærd
- manglende resurser

Indikation på forøget selvmordsrisiko

Den unge giver udtryk for at ville dø i kombination med:

- Adfærd som:
- at den unge tidligere har haft selvmordsadfærd eller forsøgt selvmord.
 - at den unge er droppet ud, fx af skole, studier, eller fritidsaktiviteter.
 - at den unge har et misbrug af alkohol og/eller stoffer.

Tankeindhold som:

- at den unge ikke ser nogen fremtid.
- at den unge ikke ser andre løsninger end selvmord - udpræget "kikkertsyn" i forhold til problemløsning.
- at den unge har konkrete og detaljerede selvmordsplaner

Følelser som:

- udpræget stemning af håbløshed.
- at den unge har isoleret sig og droppet kontakten med andre.
- at den unge ikke orker mere og giver udtryk af desperation.

Handleforslag ved forhøjet selvmordsrisiko

Aktivér den unges netværk	Kontakt og inddrag evt. forældre eller andre nære voksne fra den unges netværk.
Sørg for en tæt opfølgning	Tag kontakt til: <ul style="list-style-type: none">• regionalt forebyggelsescenter eller kommunalt beredskab såfremt dette findes i kommunen eller i regionen.• psykolog, læge, sundhedsplejerske, præst eller lignende hjælp.• nære personer, som den unge selv udpeger.
Reducer belastninger	Inddrag evt. den unges sagsbehandler eller en anden myndighedsperson med henblik på at reducere den aktuelle mistrivsel – fx indsatser/ændringer i forhold til hjem, skole, fritid, kammerater.
Vurder behovet for indlæggelse	Kontakt evt. den unges egen læge eller vagtlæge.
Støt og ledsag	Iværksæt hjælpen efter et støttende og ledsagende princip. Det vil sige, at unge selvmordstruede ikke slippes fra én form for bistand eller hjælp, før en anden er iværksat.

Om kommunepakken

Ovenstående er et uddrag af "Kommunepakken - Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge. Vejledning til personale i den sociale sektor", og henvender sig især til praktikere.

Nedenstående er en oversigt over, hvad hele Kommunepakken indeholder. Hele Kommunepakken samt KvikGuiden kan gratis downloades på: www.selvmordsforskning.dk eller på www.kommunepakken.dk

Kommunepakkens indhold

Introduktionen	henvender sig primært til kommunalpolitikere og beslutningstagere og giver anbefalinger til det selvmordsforebyggende arbejde i forhold til børn og unge op til 18 år.
Kommunepakken 1. del	indeholder basisviden og handleanvisninger for praktikere, som i deres daglige arbejde møder børn og unge med selvmordsadfærd.
Kommunepakken 2. del	retter sig primært mod beslutningstagere og anviser modeller for organiseringen af det selvmordsforebyggende arbejde i kommunen.
Kommunepakken 3. del	omhandler implementering af de modeller, der er omtalt i 2. del samt et overblik over de tidsmæssige og økonomiske omkostninger forbundet med at etablere og vedligeholde et kommunalt beredskab.

Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge

Vejledning til personale i socialektoren

◆ Center for Selvmordsforskning

SOCIALMINISTERIET

Kommunepakken

– en vejledning til personale i socialektoren

Statistikken viser, at flere unge piger og drenge mellem 15 og 19 år forsøger at tage deres eget liv. For sagsbehandleren eller andet personale i den sociale sektor, som sidder over for et selvmordstruet barn eller ung, kan det skabe usikkerhed og en frygt for at gøre det forkerte.

Kommunepakken - Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge, er skrevet som en vejledning til personalet i socialektoren, med det formål at mindske denne usikkerhed samt forbedre grundlaget for at give selvmordstruede unge under 18 år en hurtig og kvalificeret hjælp. Hensigten med vejledningen er også at inspirere kommunernes politikere og ledere til at indarbejde standarder og elementer for det selvmordsforebyggende arbejde for børn og unge i kommunernes børnepolitik, jf. Serviceloven § 4 stk. 2.

I kommunepakken videregives der endvidere flere konkrete anvisninger på forskellige modeller for selvmordsforebyggende indsatser i kommunerne.

Kommunepakkens dele

Introduktionen henvender sig primært til kommunalpolitikere og beslutningstagere og giver anbefalinger til en stillingtagen til det selvmordsforebyggende arbejde i forhold til børn og unge op til 18 år

1. del indeholder basisviden og handleanvisninger for praktikere, som i deres daglige arbejde møder børn og unge med selvmordsadfærd.

2. del retter sig primært mod beslutningstagere og anviser modeller for organiseringen af det selvmordsforebyggende arbejde i kommunen.

3. del ser nærmere på, hvordan man kan implementere de forskellige løsningsmodeller, og hvad det koster at etablere og vedligeholde et kommunalt beredskab.

KvikGuiden er et uddrag af kommunepakken og giver et hurtigt overblik over en række forhold, som er gode at huske på i mødet med børn og unge i selvmordsfare.

Med kommunepakken foreligger der således for første gang et professionelt værktøj, som både kan tjene som inspiration til det forebyggende arbejde og som et opslagsværk i situationer, hvor personale i den sociale sektor har brug for at iværksætte en indsats overfor selvmordstruede børn og unge.

Læs mere eller download kommunepakken og KvikGuiden på:
www.selvmordsforskning.dk og www.kommunepakken.dk

Kommunepakkens dele

Introduktionen henvender sig primært til kommunalpolitikere og beslutningstagere og giver anbefalinger til en stillingtagen til det selvmordsforebyggende arbejde i forhold til børn og unge op til 18 år.

1. del indeholder basisviden og handleanvisninger for praktikere, som i deres daglige arbejde møder børn og unge med selvmordsadfærd.

2. del retter sig primært mod beslutningstagere og anviser modeller for organiseringen af det selvmordsforebyggende arbejde i kommunen.

3. del ser nærmere på, hvordan man kan implementere de forskellige løsningsmodeller, og hvad det koster at etablere og vedligeholde et kommunalt beredskab.

KvikGuiden som følger med hverværende folder er et uddrag af Kommunepakken og giver et hurtigt overblik over en række forhold, som er gode at huske på i mødet med børn og unge i selvmordsfare.

Kommunepakken er forfattet af psykolog Kim Juul Larsen og socialrådgiver Bjørn Clausen i samarbejde med den kreds af fagpersoner, der har arbejdet med modelprojekter vedrørende selvmordsforebyggelse for børn og unge.

Kommunepakken er udgivet af Socialministeriet og Center for Selvmordsforskning, januar 2006.

Læs mere, bestil eller download Kommunepakken og KvikGuiden på:
www.selvmordsforskning.dk eller www.kommunepakken.dk

Kommunepakken kan bestilles så længe lager haves ved henvendelse til:
(Pris: kr. 30 til forsendelse)

Center for Selvmordsforskning

Søndergade 17
5000 Odense C
Tlf. +45 66 13 88 11

◆ Center for Selvmordsforskning

Orientering om:

**Forebyggelse af selvmordsadfærd
hos børn og unge**

Vejledning til personalet i socialsektoren
2006

Selvord og selvmordsforsøg er et område, som altid berører en dybt. Det gælder ikke mindst, når det handler om børn og unge mennesker, der burde have et langt liv at se frem til.

Der er særlig fokus på netop selvmord og selvmordsforsøg blandt børn og unge i disse år. Der er givet midler til mange forskellige initiativer, som tilsammen skal fokusere på forebyggelsen og styrke indsatsen over for denne gruppe.

Kommunepakken er en vejledning, som sendes til alle landets kommuner, for at kommunerne kan sætte fokus på det selvmordsforebyggende arbejde over for børn og unge. Med vejledningen kommer der anvisninger på, hvordan kommunerne med lokale initiativer kan sikre en god og hurtig indsats overfor selvmordstruede børn og unge, og hvordan der kan udarbejdes lokale samarbejdsaftaler på tværs af relevante sektorer.

Vejledningen er også et bidrag til kommunernes kommende arbejde med at formulere en sammenhængende børnepolitik. Det selvmordsforebyggende arbejde kan således tænkes sammen med den øvrige børne- og ungepolitik.

Målruppen for vejledningen er først og fremmest ledelse og personale i kommunernes børne- og ungeforvaltninger. Endvidere udsendes generel information om vejledningen til personale i andre dele af den sociale sektor.

Vejledningen er udarbejdet af Center for Selvmordsforskning og bygger på resultater og erfaringer fra tidligere modelprojekter vedrørende selvmordstruede børn og unge samt inspiration fra en bred kreds af fagpersoner inden for området.

Jeg håber, at kommunerne tager godt i mod pakken, og jeg ser frem til, at kommunepakken anvendes i praksis.

Eva Kjer Hansen
Socialminister

Kommunepakken

– en vejledning

Statistikken viser, at flere unge piger og drenge mellem 15 og 19 år forsøger at tage deres eget liv. For sagsbehandlaren eller andet personale i den sociale sektor, som sidder over for et selvmordstruet barn eller ung, kan det skabe usikkerhed og en frygt for at gøre det forkerte.

Kommunepakken er skrevet som en vejledning til personalet i socialsektoren med det formål at mindske denne usikkerhed samt forbedre grundlaget for at give selvmordstruede unge under 18 år en hurtig og kvalificeret hjælp. Hensigten med vejledningen er også at inspirere kommunernes politikere og ledere til at indarbejde standarder og elementer for det selvmordsforebyggende arbejde for børn og unge i kommunernes børnepolitik, jf. Serviceloven § 4 stk. 2. I kommunepakken videregives der endvidere flere konkrete anvisninger på forskellige modeller for selvmordsforebyggende indsatser i kommunerne.

Med kommunepakken foreligger der således for første gang et professionelt værktøj, som både kan tjene som inspiration til det forebyggende arbejde og som et opslagsværk i situationer, hvor personale i den sociale sektor har brug for at iværksætte en indsats overfor selvmordstruede børn og unge.

